

Zweden in het vroege voorjaar

18-23 april 2016

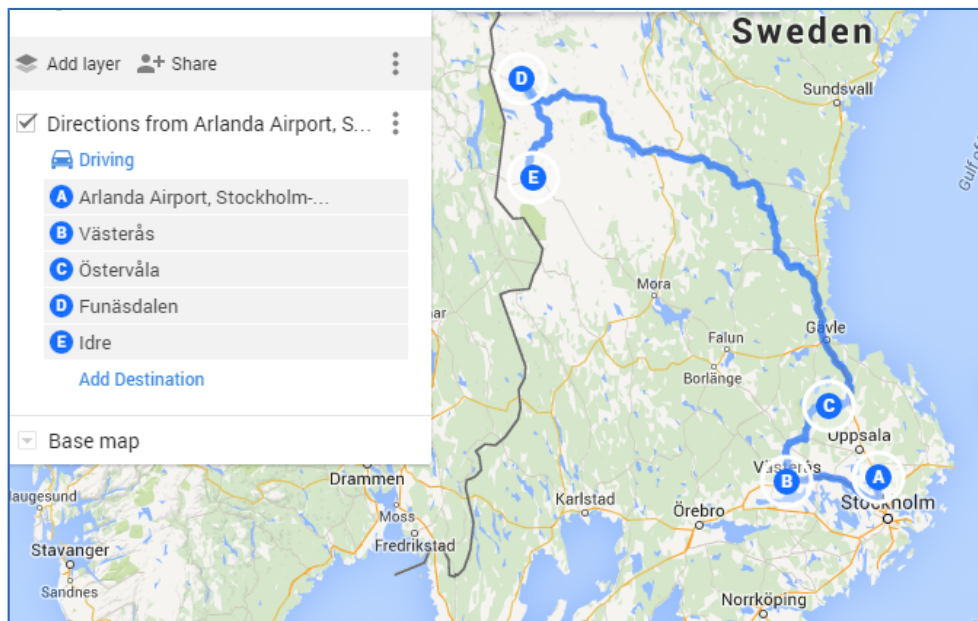

*Laplanduil, bij Västerås
(J. Zwaaneveld, 22-04-2016)*

Georganiseerd door:

www.birdingbreaks.nl

Dag 1 – 18 april **Amsterdam – Stockholm Arlanda – Västerås – Gysinge**

Halverwege de ochtend komen de zeven deelnemers van deze reis aan op het vliegveld van Stockholm waar ze worden opgewacht door de reisleader en schrijver van dit verslag, Jelmer Poelstra. Eenmaal compleet rijden we meteen naar de eerste vogelbestemming, het meertje Hjälstaviken. Onderweg komen we uiteraard de eerste Bonte Kraaien tegen en aangekomen zien we enkele ware Zweedse karaktervogels: Kraanvogel, Visarend en Zeearend. Een doel(onder)soort in Hjälstaviken is Taigarietgans. Dit is een talrijke doortrekker in deze regio in maart-april, maar de grootste aantallen zijn dit jaar al verder getrokken vanwege het zachte weer de afgelopen maand. Desalniettemin zien we een groep rondvliegen om daarna weer uit het zicht te landen, terwijl grotere aantallen Brand- en Kolganzen aanwezig zijn. Opvallend is een fraaie Ruigpootbuijerd die net als twee Visarenden boven het water bidt, terwijl een handjevol dito Dwergmeeuwen zich tussen de vele Kokmeeuwen bevindt. Als echte Zweden hebben we voordat we verder gaan een korte “fika”, een pauze met koffie en lekkernijen.

*Visarend, Hjälstaviken
(J. Zwaaneveld, 18-04-2016)*

*Kraanvogels, Västmanland
(J. Zwaaneveld, 18-04-2016)*

Ondanks dat de nadruk voor deze trip ligt op bos- en bergsoorten, hebben we vandaag nog twee bezoekjes aan meren voor de boeg. Door de stevige en helaas in de loop van de dag toenemende wind – die bovendien gepaard gaat met buien – is het weinig zinvol om ons al in de bossen te begeven. We rijden westwaarts de provincie Västmanland in naar het tweede meertje, Frövisjön. Hier broeden diverse paartjes Kuifduikers en we zien zeker acht individuen van deze schitterende vogels in zomerkleed. Een groepje Taigarietganzen laat zich nu wat beter bekijken dan in Hjälsstaviken. Daarnaast zijn een paar Baltische Kleine Mantelmeeuwen aanwezig, zit een Zeearend zit op de oever en is een mannetje Zwarte Zee-eend een leuke doortrekker. Roodhalsfuten, die ook vaak in dit meer broeden, zijn daarentegen nog niet aanwezig. Wat betreft zomergasten loopt het voorjaar hier namelijk enkele weken achter op Nederland.

Na een warme lunch rijden we naar een meer waar Roodkeelduikers broeden. Deze soort is als broedvogel afwezig in de omgeving van Stockholm/Uppsala en bereikt hier zijn regionale oostgrens. Naast de enige vijf Roodkeelduikers van de reis zien we ook een paartje van de hier algemenere Parelduiker. Allemaal schitterend in zomerkleed, maar het is helaas lastig om te genieten van deze vogels met een keiharde westelijke wind in ons gezicht.

*Hälleskogsbrännan, het verbrande bos in Västmanland.
(J. Zwaaneveld, 18-04-2016)*

In de zomer van 2014 heeft een enorme bosbrand gewoed in Västmanland. Hälleskogsbrännan, het achtergebleven “bos” met vrijwel uitsluitend dode bomen is nu een natuurreservaat en is in het najaar van 2015 gekoloniseerd door grote aantallen Drieteenspechten. Deze spechtensoort heeft veel dood hout nodig en doet het daardoor – naast in oude, onaangestaste bossen – bijzonder goed in gebieden waar in de afgelopen vijf tot tien jaar een bosbrand heeft plaatsgevonden. Naar schatting zitten er dit voorjaar maar liefst honderd paar Drieteenspechten in deze omgeving, een spectaculaire dichtheid voor deze schaarse en in Zweden ook sterk afnemende soort. Drieteenspecht is echter vaak erg discreet en door de harde wind

weten we dat we niet veel kans maken om ze nu te lokaliseren. Het gebied ligt echter vrijwel op onze route en het bizarre landschap is een bezoekje waard. We maken dus een paar stops, maar komen zoals verwacht geen Drieteenspecht tegen.

Hierna is het hoog tijd voor wat het hoogtepunt van de dag had moeten worden, een bezoek aan een veldencomplex in de bossen nabij Västerås waar een of meerdere Laplanduilen vaak 's avonds voor het donker komen fourageren. De wind is zowaar even afgenomen en het is deels opgeklaard bij aankomst, dus we hebben hoop. De teleurstelling is dan ook groot wanneer na ruim anderhalf uur de duisternis invalt en er geen Laplanduil is komen opdagen. De baltsende Houtsnippen die met enige regelmaat komen langsvliegen zijn nauwelijks een troost te noemen, des te meer aangezien we ook geen Oeraluil of Dwerguil horen op twee nabijgelegen plekken – daarvoor blijft de wind te stevig. We begeven ons richting onze accommodatie in Gysinge waar we nog wat eten en dan is het de hoogste tijd voor nachtrust na deze lange dag.

Dag 2 – 19 april Gysinge – Östervåla – Funäsdalen

Vanochtend gaan we de bossen bij het plaatsje Östervåla in, waar we onder andere kans maken op alle drie soorten ruigpoothoenders van het laagland – Kor-, Auer- en Hazelhoen. Een zeer vroeg begin is hier handig, maar vanwege een matige weersvoorspelling en het late einde gisteravond spreken we af om “pas” te ontbijten om vijf uur, even voor zonsopkomst. Hierna rijden we rond op onverharde weggetjes door een gebied waar verschillende types bos, met name gedomineerd door spar, den, en berk en zich afwisselend met veentjes, kapvlaktes en landbouvvelden.

Meteen bij de eerste stop horen we Korhoenders bolderen. Drie mannetjes baltsen vanuit de toppen van dennen en vliegen elke paar minuten naar een andere den. Enkele Kruisbekken en twee Boompiepers – hier pas net aangekomen – vliegen over. Ook zingen Koperwieken hier hun merkwaaardige en variable zang, deze soort zullen we nog veel horen en zien deze reis. Terwijl we verder rijden en enkele stops maken komen we op diverse plekken weer Korhoenders tegen, maar twee pogingen voor Hazelhoen, een bijzonder onvoorspelbare soort, leveren niet het gewenste resultaat op.

We zien tweemaal een man Auerhoen wegvliegen, waarschijnlijk hetzelfde individu, maar de vogel laat zich niet door iedereen goed bekijken. Een van de beste manieren om een Auerhoen goed waar te nemen is vanuit de auto wanneer de vogels op op een onverharde weggetje zitten. Met name vrouwtjes doen dit regelmatig om gruis van de weg te eten, vooral in de periode voor de eileg. Aan het eind van de ochtend zit er dan eindelijk een vrouwtje midden op een weggetje die we kort maar fraai kunnen bekijken voordat ze wegvliegt. Het vrouwtje Auerhoender wordt wel de mooiste vogel van Zweden genoemd en ze zijn inderdaad prachtig en indrukwekkend tegelijk.

Tussendoor maken we een stop bij een plek waar ik recent een nest van Ruigpootuil vond in een oud spechtenhol in een den. We zien de kop van de vogel zeer fraai terwijl ze in de nestholte zit. Hierna lopen we naar een mooi stukje oud sparrenbos waar zich een Drieteenspecht territorium bevindt. Deze soort geeft echter niet thuis. Wel horen we onze eerste Taigaboombkruipers, vliegen er Grote Kruisbekken voorbij, zien we fraaie Witkopstaartmezen en blijkt een specht die we horen fourageren uiteindelijk een Kleine Bonte Specht. Dat is meteen de enige specht deze ochtend – een opvallend lage score voor een gebied dat behoorlijk rijk is aan spechten. Het huidige weertype laat kennelijk niet meer dan dit toe op het moment.

*Ruigpootuil, omgeving van Östervåla
(J. Zwaaneveld, 19-04-2016)*

Na een inpromptu stop voor een Klapekster langs de weg en een warme lunch in Gysinge, beginnen we met de lange rit naar de bergen van de provincie Härjedalen. Langzaam wordt het heuvelachtiger en beginnen we sneeuw te zien. Even voor zeven uur 's avonds komen we aan in het dorpje Funäsdalen, waar de wereld nog grotendeels wit is. Deze populaire ski-bestemming is heerlijk rustig vanaf half april. Na het avondeten gaan we vanavond eens vroeg naar bed.

Dag 3 – 20 april Omgeving van Funäsdalen en Storsjö

Met drie deelnemers doen we een korte excursie voor het ontbijt. Het is eindelijk fraai weer: zonnig en met weinig wind. We horen wat bolderende Korhoenders, een roffelende Drieteenspecht en twee Moerassneeuwhoenders vliegen op. Laatstgenoemde zijn erg vocaal in deze tijd van het jaar en het mannetje laat een paar keer zijn bizarre en gave roep horen.

We ontbijten om zeven uur en hierna gaan we met de hele groep terug naar de plek van vanochtend vroeg. Weer roffelt de Drieteenspecht en weer lopen we door de sneeuw op het geluid af. Ditmaal lukt het ons de vogel op te sporen: het blijkt een vrouwtje die zich op korte afstand prachtig een tijdlang laat bekijken. Omdat deze omgeving ook erg goed is voor Taigagaai, lopen we hierna nog een stukje langs de weg. Al snel zit er op afstand een Taigagaai boven in een spar die iedereen kort in beeld krijgt voordat 'ie verdwijnt. Erg leuk, maar die zien we liever wat beter. Wanneer we hierna langzaam verder door het bos rijden schreeuwen Dick en Jaap in koor: "Stop! Taigagaai!". Een tweede vogel zit

dichtbij in het topje van een spar en laat zich daar lange tijd bewonderen. Vervolgens wordt de vogel kennelijk nieuwsgierig en komt naar ons toe vliegen om ons kort vanuit een berkje op ooghoogte te inspecteren (zie de foto aan het eind van het verslag). De vogel roept een paar keer en houdt het dan voor gezien, de groep in een milde vorm van lichte extase achterlatend. Het kort na elkaar fantastisch zien van Drieteenspecht en Taigaaï na twee moeizamere dagen doet iedereen goed.

*Drieteenspecht (vrouwje), Funäsdalen
(J. Zwaaneveld, 20-04-2016)*

*Taigagaai, Funäsdalen
(J. Zwaaneveld, 20-04-2016)*

*Moerassneeuwhoen (mannetje ruiend naar
voorjaarskleed), Funäsdalen.
(J. Zwaaneveld, 20-04-2016)*

Opgetogen rijden we langs een plek waar Bruinkopmees soms wordt gezien en wagen een poging, maar de vogels lijken daar dit voorjaar niet aanwezig te zijn. Dan is het tijd om op zoek te gaan naar Moerassneeuwhoenders. We lopen een tijdje op sneeuwscooterpaden door een territorium, maar vinden uiteindelijk het paartje wanneer we terugkomen bij de weg. Moerassneeuwhoenders vertrouwen op hun schutkleur dus eenmaal gevonden laten ze zich vaak goed bekijken. Dat is nu zeker het geval en we genieten langdurig van deze vogels. Terwijl het vrouwtje nog geheel wit is, heeft het mannetje al donker roodbruine bevedering op de kop en de bovenborst en is dus aan het ruien naar het voorjaarskleed. We kijken ook goed naar de snavel, die groter is dan bij Alpensneeuwhoen, de gelijkende zustersoort die we later deze dag hopen te zien.

Voor Sperweruil is het in tegenstelling tot de voorgaande twee jaren helaas een slecht voorjaar. De soort lijkt niet aanwezig op een aantal vaak betrouwbare plekken rond Funäsdalen. Een aantal recente meldingen rond het dorpje Storsjö twee valleien verderop doet ons besluiten daar een kijkje te nemen. Wellicht een "long shot", maar met al drie goede soorten in de tas vandaag hebben we wat tijd over. Het weer is erg veranderlijk – het waait inmiddels weer veel harder en we rijden door een fikse sneeuwbus, terwijl de zon weer af en toe schijnt wanneer we aankomen in de fraaie omgeving van Storsjö. Daar lunchen we buiten. Het ondiepe meer naast het dorpje Storsjö heeft al sneeuwvrije veentjes aan de randen waar meer dan honderd Kraanvogels, een aantal Wulpen en Wilde Zwanen pleisteren. Een mannetje Beflijster zit op afstand hoog in een boom en we zien een Klapkster (zie foto aan het eind van het verslag) en een Zeearend: laatstgenoemde is algemeen in het laagland maar hier een subzeldzaamheid. We komen helaas geen Sperweruilen tegen, maar gelukkig heeft de meerderheid van de deelnemers deze soort relatief recent in Zwolle heeft gezien...

Aan het begin van de middag rijden we terug langs Flatruet waar de weg door een kale hoogvlakte leidt. Een “vlakte” in de letterlijke zin van het woord, er is hier vrijwel geen reliëf wat tot een bizar en vrijwel geheel witte omgeving leidt. Ook opmerkelijk is dat deze omgeving langs een groot deel van dit stuk weg buiten zicht wordt gehouden door enkele meters hoge sneeuwduinen. Op deze bijzondere plek komen Alpensneeuwhoenders voor, die met een beetje geluk vanaf de weg te bekijken zijn. Dat is op sommige andere locaties wel anders voor deze hoogalpiene soort. Het waait echter hard wat het scannen lastig maakt en ons doet vermoeden dat eventuele sneeuwhoenders buiten zicht in de luwte zitten. Toch duikt ineens een sneeuwhoen vlak langs de weg op, maar het blijkt een mannetje Moerassneeuwhoen. De voorspelling is dat de wind 's avonds af gaat nemen, dus we besluiten dan terug te komen en voorlopig ons heil in lager gelegen gebieden te zoeken.

Aangezien we wat tijd over hebben lassen we een -weer tevergeefse- zoektocht naar Hazelhoen in voor geïnteresseerden en gaan dan vroeg avondeten. Toon en Marijke doen het rustig aan vanavond, maar met de rest van de groep gaan we na het avondeten terug naar de hoogvlakte. Al terwijl we komen aanrijden vliegt een sneeuwhoen langs de weg en deze landt bovenop een van de sneeuwduinen: een mannetje Alpensneeuwhoen! De vogel baltst regelmatig, een erg gaaf gezicht en

*Alpensneeuwhoen op sneeuwduin, Flatruet
(K. Mulder, 20-04-2016)*

*Kijkend naar Alpensneeuwhoen, Flatruet
(J. Poelstra, 20-04-2016)*

een bijzonder geluid. Al met al een schitterende

ervaring ook door het bijzondere landschap, het heldere weer, de ondergaande zon en de opkomende maan. Er blijken nog minstens twee andere mannetjes in de omgeving aanwezig en terwijl we terug rijden zien we een vierde. In tegenstelling tot de Moerassneeuwhoenders zijn de mannetjes nog volledig in winterkleed. Dit is niet zo verwonderlijk omdat de soort in hogere gebieden voorkomt waar de sneeuw langer blijft liggen.

We rijden terug in een windstille schemering: ideaal voor een zingende Dwerguil. We spreken af nog twee korte stops te maken voor deze soort. Bij de eerste stop is het al snel raak. Eerst zingt de vogel op afstand maar dan plotseling van dichtbij, waarna we zijn silhouetje – het begint nu aardig donker te worden – nog fraai in het topje van een spar zien zitten. Nu is het wel mooi geweest, de tweede stop wordt overgeslagen en met deze Dwerguil sluiten we een fantastische derde dag van de reis af. (Een geluidsrecorder die ik hier de hele nacht liet draaien nam rond middernacht ook nog een Ruigpootuil op.)

*Dwerguil, Funäsdalen
(J. Zwaaneveld, 20-04-2016)*

Dag 4 – 21 april Funäsdalen – Käringsjön – Fulufjället – Idre

We hadden na de succesvolle dag van gister geen uitstapje voor het ontbijt gepland, ondanks dat er zonnig weer was voorspeld. Tijdens het opstaan blijkt het echter stevig te sneeuwen... Tijdens het ophalen van de recorder (waarop gedurende de vroege ochtend te horen bleek: weer de Dwerguil, een roffelende Drieteenspecht rond zonsopkomst, een roepende Beflijster en wat bolderende Korhoenders) kwam ik drie Elanden tegen en bij terugkomst bij het hotel zag Jan het wel zag zitten om deze proberen te twitchen. Helaas blijken ze alweer verdwenen (maar gelukkig zouden we allen later die dag nog Elanden zien).

Voor zes van ons staat na het ontbijt een avontuur te wachten. We willen de Bruinkopmees zien en dat is een hele opgave. Deze soort heeft in Härjedalen en Dalarna de meest zuidelijke populatie in Zweden en is hier schaars. In maart had ik al gezien dat het laatste stuk van het weggetje naar de betrouwbare plek in de buurt van het meer Rogen niet sneeuwvrij gemaakt was deze winter, in tegenstelling tot de voorgaande jaren. Het is mogelijk om het laatste stuk naar de plek te lopen – niet over de weg, maar langs de aanzienlijk kortere route over een pad voor sneeuwscooters. Dit is alsnog 6 km enkele reis door de sneeuw lopen. Gelukkig is het een prachtig landschap en is de sneeuw goed beloopbaar doordat het is “aangestamp” door de scooters. We lopen dit stuk in zo'n anderhalf uur waarbij we eigenlijk alleen twee vrouwtjes Auerhoen optrappen en een Moerasneeuwhoen horen. Ook zien we veel sporen in de sneeuw, onder andere van Elanden en van meer Auerhoenders waaronder een mannetje dat aan het balsten is geweest. Dit is goed te zien aan de sporen van de vleugels die ze laten hangen in baltshouding.

Bij aankomst op de precieze plek waar ik ze recent had gezien zijn we erg gespannen. We kijken even rond maar uiteraard is het volledig stil: er is geen enkele vogel te bekennen in de omgeving op wat van ver roepende Bonte Kraaien na. Maar na nog een paar minuten oorverdovende stilte horen we een Bruinkopmees zingen! Grote opluchting en we lopen op het geluid af. Eerst zingt het mannetje vanaf de top van een den en vervolgens kunnen we een paartje een tijdlang fantastisch bekijken terwijl ze dichtbij en vaak laag fouragen. De vogels zitten veel op de sneeuwvrije grond rond boomstammen en af en toe ook op de sneeuw, een erg fraai gezicht. Na de terugtocht die – ondanks de vermoeidheid door de zware tocht – in opgetogen sfeer verloopt, zien we een Visarend overvliegen bij het busje en rijden we terug naar het hotel voor een welverdiende lunch.

*Bruinkopmees, bij het Rogen meer.
Met uitwerpselen van Auerhoen achter zich!
(J. Zwaaneveld, 21-04-2016)*

*Bruinkopmees, Rogen
(K. Mulder, 21-04-2016)*

Hierna is het zo'n twee uur rijden we naar de tweede en alweer uitdagende bestemming vandaag: Njupesjär, de hoogste waterval van Zweden. Deze nu nog bevroren waterval ligt in het enorme nationale park Fulufjället en op de kliffen rond de waterval broeden soms Giervalken. De waterval is gelegen op minder dan twee kilometer van het bezoekerscentrum en is via een boardwalk te bereiken. Dit zou later in het seizoen dus een erg makkelijke wandeling zijn, maar nu ligt er nog sneeuw en in tegenstelling tot de situatie bij de Bruinkopmees is hier het pad door vele wandelaars (en geen scooters) heel slecht beloopbaar geworden. De wandeling is dus bijzonder pittig, zodanig dat een deelnemer die Giervalk al elders heeft gezien halverwege afhaakt. Gelukkig ziet de rest bij aankomst meteen twee Giervalken zitten die zich mooi laten bekijken terwijl ze op de klif zitten, en een van de vogels vliegt ook nog een rondje. Tevens leuk is een rondvliegende groep Fraters en dan is er natuurlijk het prachtige uitzicht op de bevroren waterval.

*Giervalk (mannetje), Njupesjär, Fulufjället
(J. Poelstra, 10-04-2016)*

*De bevroren Njupesjär waterval te Fulufjället
(J. Poelstra, 21-04-2016)*

De korte rit naar ons hotel in Idre levert tot ons genoeg twee Elanden op waarvan een kort vlak langs de weg staat! Na het avondeten gaan we met een deel van de groep nog kort naar Nipfjället, een fraaie plek boven de boomgrens vlakbij Idre. Ook hier komen Alpensneeuwhoenders voor maar de wind is weer sterk toegenomen en we geven onze poging snel op in de bijtende kou. Wel hebben we een prachtig uitzicht met een opkomende volle maan.

Dag 5 – 22 april Idre – Östervåla – Västerås – Gysinge

*Parelduiker, Falun
(J. Zwaaneveld, 22-04-2016)*

We zitten in de prettige situatie dat we alle doelsoorten voor de bergen hebben gezien. Daarom ontbijten we rustig om zeven uur en begeven ons daarna zuidwaarts voor de overgebleven doelsoorten die het best te vinden zijn in het laagland. Onderweg maken we een korte stop in Falun waar we drie Parelduikers mooi kunnen bekijken en de enige Boerenwaluw van de reis wordt gezien. Verder zien we onderweg niet veel vogels, maar naast onder andere Kraanvogels en Zeearend noteren we ook een "ringtail" Blauwe Kiekendief.

Na de lunch in Gysinge hebben we slechts een paar uur voor het vroeg geplande avondeten, want vanavond is het tijd voor de herkansing van de Laplanduil. Deze middaguurtjes steken we in Hazelhoen en na een uur rondgelopen te hebben

in het bos is het dan eindelijk raak, we horen een zingende vogel. Hij zingt veel en erg dichtbij, maar komt uiteindelijk niet in beeld. Gelukkig is de zang erg kenmerkend en leuk om te horen, dus zijn we niet ontevreden met deze waarneming. Ook vliegen er zowel Kruisbekken als Grote Kruisbekken voorbij.

Rond zeven uur 's avonds komen we erg gespannen aan bij de Laplanduil. Voor alle deelnemers is dit de belangrijkste doelsoort en ik wordt er fijntjes op gewezen dat een foto van een Laplanduil de voorkant van de reisinformatie siert. Bij aankomst is tot onze opluchting de vogel meteen aanwezig! Het is een mooie heldere en rustige avond en de vogel zit in eerste instantie prachtig in het gras – en de laagstaande zon – op slechts zo'n 20 meter van de weg. Na een tijdje vliegt de vogel naar een paaltje en het komende uur speurt hij naar muizen, regelmatig van paaltje wisselend en vrijwel de hele tijd op korte afstand. Het is prachtig om de vogel te zien luisteren naar muizen, waarbij hij soms recht naar onder kijkt: een bijna komisch gezicht met de opvallende van voren afgevlakte kopvorm. Ook gaaf is dat de vogel af en toe roept met een opmerkelijk roepje dat niets weg heeft van de zang.

*Kijkend naar de Laplanduil, nabij Västerås
(J. Poelstra, 23-04-2016)*

*Laplanduil, nabij Västerås.
Zo zat de vogel er bij aankomst bij!
(J. Poelstra, 23-04-2016)*

Rond half negen vliegt de vogel buiten zicht en begeven we ons naar een nabijgelegen plek voor Oeraluil. Na een kwartier wachten worden we ook hier beloond – een mannetje Oeraluil roept. Het zijn slechts drie sequenties maar iedereen hoort de vogel goed. Beide grote uilen zijn ineens binnen! Ook een snelle laatste stop is succesvol wanneer we de tweede Dwerguil van de trip – maar de eerste voor Toon en Marijke – in de late schemering horen zingen.

Op de weg terug naar het hotel in Gysinge bespreken we de opties voor de volgende dag. Sowieso staat een bezoekje aan een Oeraluil in een nestkast in de planning en willen we 's middags langs de kust vogelen. Verder zijn alle belangrijke, haalbare doelsoorten waargenomen en hebben we diverse mogelijkheden voor de ochtend: er zijn een aantal soorten die we nogmaals of beter kunnen proberen te zien en we kunnen voor nog wat andere soorten gaan. We besluiten te beginnen om zes uur om dichtbij ons hotel te vogelen in een gebied waar Witrugspecht is geïntroduceerd en waar ook Grijskopspecht voorkomt.

Dag 6 – 23 April Gysinge – Östervåla – Ledskär/Rödhäll – Stockholm Arlanda

We ontbijten in het veld en bezoeken een heel andere type bos dan wat we tot nu toe hebben gezien: een door loofbomen gedomineerd bos met vooral ratelpopulieren, berken en elzen. Het is een fraai stuk rivierbos met erg veel dood hout en een van de belangrijkste gebieden waar wordt geprobeerd Witrugspecht weer een kans te geven in Zweden.

Witrugspecht is in de loop van de 20^e eeuw enorm achteruit gegaan in Zweden en in de jaren negentig de facto uitgestorven. Voor het huidige project vind veel habitatrestauratie plaats – de soort heeft veel dood hout nodig en gedijt niet in door naaldbomen gedomineerd bos – en worden de laatste jaren op verschillende plekken jonge Witrugspechten uitgezet. Vorig jaar vonden er drie succesvolle broedgevallen plaats en afgelopen najaar hebben tientallen Russische Witrugspechten Zweden bereikt, dus er is weer hoop voor deze soort in dit land. Maar er zijn dit voorjaar nog geen nesten gevonden. Daarnaast is er eind april niet veel roffel-activiteit meer is: de soort roffelt in Zweden het meest in maart. De opmerkzame lezer ziet al aankomen dat we geen Witrugspechten zien of horen vanochtend. Het is een koude ochtend met wat miezer en in feite is de enige spechtensoort die we hier horen roffelen Kleine Bonte Specht, ondanks een bijvoorbeeld hoge dichtheid aan Grote Bonte Specht in dit gebied en het voorkomen van Grijskop-, Groene en Zwarte Specht.

Terugrijdend door het dorp merken we veel vogelactiviteit op en een korte stop levert de enige waarnemingen van drie zomergasten op voor deze reis: twee Tjiftjaffen, een Fitis en een (stil) mannetje Bonte Vliegenvanger. Het miezerige weer heeft deze trekvogels waarschijnlijk naar de grond gedwongen, net als groepen lijsters en vinken die we zien, waaronder koorzingende Kepen en Koperwieken. We proberen nog een tweede plek voor Grijskopspecht maar ook hier komen we alleen bonte spechten tegen, met wederom Kleine Bonte Spechten de meest vocale soort.

Hierna is het tijd om naar Östervåla te rijden waar Ulrik op ons wacht, die betrokken is bij het

monitoren en ringen van Oeraluilen. Het is helaas bar en boos met broedgevallen dit jaar en op dit moment is er slechts één nestkast bezet in deze omgeving waar in sommige jaren tientallen broeden. Deze kast is nogal diep kast en daardoor zien we van het broedende vrouwtje Oeraluil helaas alleen de bovenkant van het hoofd en de staart. Hier horen we ook nog bolderende Korhoenders, opvallend aangezien het al tien uur is. We verlaten daarna het gebied en hopen het beste voor dit paartje Oeraluilen dat zich aan een broedpoging waagt.

Nabij deze plek, langs het Tämnaaren meer, doen we nog een laatste poging voor Grijskopspecht, maar dit mag wederom niet baten. Deze normaal niet al te lastige soort werkt slecht mee voor ons. Wel reageert, zoals gebruikelijk is, een Groene Specht sterk op het afspelen van de zang van Grijskopspecht.

Na een lunch in het dorp Tierp begeven we ons richting de kust voor een ontspannen afsluitende middag vogelen. Het is inmiddels lekker zonnig geworden en ondanks de lage temperaturen krijgen we eindelijk iets van een voorjaarsgevoel. Dat gevoel wordt aangesterkt door de in de baai Ledsjär aanwezig en druk roepende 27 Reuzensternen. In het Zweeds heet de vogel letterlijk vertaald "schreeuwstern" en het is een gave krijs die de soort produceert. Hier zien we ook een Gestreepte Strandloper (die de dag ervoor hier al gevonden was), een aantal Taigarietganzen, een groep Kraanvogels, vele eenden, Bontbekplevieren en uiteraard een paar Zeearenden.

*Speuren over de Oostzee, Rödhäll
(J. Poelstra, 23-04-2016)*

Bij Rödhäll mogen we dan eindelijk de Oostzee aanschouwen vanaf een fraaie en typisch Baltische stenige kust met aangrenzende dennenbossen. Op de zee drijven een handjevol Parelduikers, een paartje Kuifduikers en -op afstand- acht Grote Zee-eenden en een Zwarte Zeekoet. We zien een paar Kleine Jagers rondvliegen (de enige jagerssoort die broedt langs deze kust), vele Baltische Kleine Mantelmeeuwen op verre eilandjes en een langsvliegende Middelste Zaagbek is pas onze eerste na talloze Grote Zaagbekken gedurende de reis. Ook zien we onze laatste Zeearend – een fraaie adulte vogel met glinsterende witte staart in het zonlicht. Tijdens eens stop in het idyllische vissersdorpje Fågelsundet zien we een Nonnetje tussen nog een aantal Middelste Zaagbekken. Hierna worden de kijkers in de

koffers en tassen geborgen en rijden we in anderhalf uur terug naar Stockholm Arlanda voor de vlucht terug naar Amsterdam aan het begin van de avond. Vlakbij het vliegveld zwaait een laatste Kraanvogel ons uit.

Slotwoord

Tijdens deze vroege voorjaarsreis door midden-Zweden waren we met een gedreven groep waarvan de meerderheid een helder lijstje doelsoorten voor ogen had. Tijdens een stroef begin in de eerste twee dagen in het laagland met erg matig weer en wat pech zagen we "slechts" de doelsoorten Taigarietgans, Korhoen, Auerhoen en Ruigpootuil (naast een aantal leuke soorten om in zomerkleed en broedgebied te zien, zoals Parel-, Roodkeel-, en Kuifduiker). In de bergen was het landschap prachtig en ging het vogelen uitstekend waarbij we goed gebruik konden maken van de momenten met mooi weer: we zagen Drieteenspecht, Moeras- en Alpensneeuwhoen, Taigagaai, Bruinkopmees, Giervalk, Dwerguil en Eland. Gedurende de laatste anderhalve dag in het laagland lukten de overgebleven belangrijkste doelsoorten – Laplanduil, Oeraluil en Hazelhoen (laatstgenoemde werd alleen gehoord, maar compleettede de set van alle vijf Europese ruigpoothoenders!) – en vogelden we de laatste middag langs de kust waar we onder andere Reuzenster, Zwarte Zeekoet en een verdwaalde Gestreepte Strandloper zagen.

Andere voor Nederlandse begrippen leuke soorten die we tegenkwamen waren bijvoorbeeld Kraanvogel (talloos), Zee- en Visarend, Ruigpootbuizerd, Taigaboomkruiper, drie zangvogels met een lichter gekleurde Noordelijke ondersoort – Staartmees, Boomklever en Matkop –, Bonte Kraaien en Grote Kruisbekken. Daarnaast broeden in de omgeving een aantal soorten die in Nederland weliswaar niet moeilijk te zien zijn, maar die je er (vrijwel) niet ziet baltsen en hoort zingen, zoals Wilde Zwaan,

Witgat en Koperwiek.

Uiteraard werden er ook een aantal soorten gemist. De enige klassieke Scandinavische doelsoort hiervan is Sperweruil. De soort broedt in Härjedalen maar in sterk wisselende aantallen: helaas was 'ie dit jaar vrijwel afwezig. In de bergen hadden we verder een goede kans op Steenarend en Waterspreeuw. In het laagland hadden we lokaal kans op Notenkraker, maar door slecht weer tijdens het bezoek van een goede plek hebben we deze soort niet geprobeerd. Grijskopspecht hebben we op de laatste dag zonder succes geprobeerd. Tot slot is het ontbreken van Zwarte Specht op de lijst opmerkelijk!

Veel van het vogelen was ontspannen en langs rustige weggetjes maar we moesten ook twee vrij zware tochten ondernemen: de niet zo moeilijke maar erg lange wandeling naar de Bruinkopmees en de korte maar zware wandeling naar de Giervalken. Daarnaast was het zoeken naar Hazelhoen pittig omdat dit grotendeels van paden af gebeurde en het habitat van Hazelhoen vaak ofwel erg dicht ofwel nat is. Het is mogelijk dat de omstandigheden in een volgende versie van deze reis makkelijker zijn met bijvoorbeeld minder sneeuw of een Hazelhoen die lukt op een makkelijke plek, maar bovenstaande is iets om rekening mee te houden voor aanstaande deelnemers van deze reis.

Jelmer Poelstra
April 2016, Uppsala

*Taigarietganzen, nabij Hälleskogsbrännan
(J. Zwaaneveld, 18-04-2016)*

*Klapekster, nabij Storjö
(J. Zwaaneveld, 20-04-2016)*

*Kleine Bonte Specht, Gysinge
(J. Zwaaneveld, 23-04-2016)*

*Taigagaai, Funäsdalen
(K. Mulder, 20-04-2016)*

*Laplanduil op paaltje in jachtbiotoop, nabij Västerås
(J. Poelstra, 22-04-2016)*

*De weg door de hoogvlakte Flatruet
(J. Poelstra, 20-04-2016)*

*Nipfjället boven Idre
(J. Poelstra, 21-04-2016)*

*Rendieren fourageren op de kleine stukjes sneeuwvrije grond, Flatruet
(J. Zwaaneveld, 20-04-2016)*

*Een besneeuwd bosweggetje nabij Funäsdalen,
op zoek naar Hazelhoen.
(J. Zwaaneveld, 20-04-2016)*

*Giervalk, Fulufjället
(K. Mulder, 21-04-2016)*

*Kijkend naar het paartje Giervalken te Fulufjället
(J. Poelstra, 21-04-2016)*